

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto predplačan 16 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za jeden mesec 1 glđ.40 kr.

V administraciji prejemana velja:

Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za jeden mesec 1 glđ.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto.
Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in osnanila (inserte) vsprejema upravništvo in ekspedicijska v „Katol. Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 285.

V Ljubljani, v petek 11. decembra 1896.

Letnik XXIV.

Državni zbor.

Dunaj, 10. decembra.

Pričetkom seje odgovarja železniški minister vitez Guttenberg na interpelacijo poslanca Schwaba gledé zgradbe lokalne železnice iz Tannwalda do pruske meje, da se obravnava že več časa vrše s prusko vlado, katera pa stavi take zahteve, da jih ni mogoče vsprejeti z ozirom na promet.

Dalje odgovarja na neko interpelacijo gledé nezadostnega števila vozov na državnih železnicah, da v posebnih slučajih tudi v drugih državah primanjkuje vozov, ker ne kaže omisliti si preveč vozov, ki bi bili večji del leta neporabni. Sicer pa je ne le porabil, ampak za letos že prekoračil kredit za nakup novih vozov.

Na to je zbornica nadaljevala razpravo o

državnem proračunu.

Finančni minister vitez Bilinski naglašá, da po stari navadi poslanci malo govore o proračunu, temveč le naštevajo razne pritožbe in zahteve. Tako se nekateri pritožujejo, da državni troški rastejo od leta do leta. To je res, toda to zahtevajo razmere, ker poslanci vedno več zahtevajo za svoje kraje in se vlada tem večjim zahtevam ne more vedno ustavljati. Vlada pa je tudi poskrbela v sedanjem proračunu za vse slučaje, da pozneje ne bode zahtevala dodatnih kreditov. Drugi vzrok, da so za prihodnje leto ustavljeni večji troški, je ta, ker hoče vlada poplačati več državnih dolgov. Mnogi govorniki so grajali posebni investicijski zaklad. Vlada pa meni, da je pravo ukrenila, ko je v ta zaklad postavila one potrebščine, ki so za državo koristne in obrestinosne, a se morejo vsak čas opustiti. Pride kmalu čas, ko bode treba večje svote vstaviti v investicijski zaklad. Tako je v prvi vrsti

iz gospodarskih in političnih ozirov potrebna druga železnična zveza s Trstom. Stvar je že malone dozorela. Dalje so potrebne železnice v Dalmaciji, nove ceste na Tirolskem, vodotoki itd. Tudi v socialnem oziru skuša vlada ustreči opravičenim zahtevam. Tako je novi civilno-pravdni red v prvi vrsti socialna naprava, ki zahteva za prihodnje leto znatnih troškov.

Dalje so socialnega pomena davčna presnova in rentni davek, podpore za obrtnike, pokojnine za delavce v tobačnih tovarnah, zakon proti ponarejanju živil, podpore državnim služabnikom, ki so bili zavarovani pri „Avstriji“ itd. Dalje, pravi minister, se mi očita, zakaj borze bolj ne pritegnem k davkom. Jaz bi to rad storil, ko bi borza v resnici mogla zmagati večja bremena. Vlada pa je po sklepu zbornice znižala zemljiški davek za 2½ milijona, dočim je borzni davek petkrat zvišala. Minister odgovarja še raznim govornikom, mej drugimi Stephanowiczu, ki je opisaval žalostne razmere v Bukovini. Finančni minister naglašá, da se Bosna ne sme primerjati z avstrijskimi deželami. Bosna svoje dohodke za-se porablja ter jej ni treba prispevati k državnim dolgovom itd. Sicer pa se bode tudi za Bukovino potrebno storilo. (Živahno odobravanje.)

Poslanec Schneider ostro napada žide in židovske časnike; predsednik ga večkrat pokliče k redu. Govornik zahteva, da se morajo kakorkoli židom zvezati roke, da se ne bodo okoriščali na škodo delavskih stanov.

Dr. Menger se čudi, da je mogoč na Dunaju tak poslanec, kakor je predgovornik, ki smrtno sovraži žide. To je vzrok, meni govornik, da na Dunaju propadeta obrt in industrija. Dalje odgovarja Kramar-u, da se Nemci na Češkem nikdar ne sprijaznijo s češkim državnim pravom in da bodo vedno stali na braniku za nemštvo. Nikdar pa ne

bodo dovolili, da bi nemški uradniki na Moravskem in v Šleziji morali znati tudi češki jezik. Največja škoda za Avstrijo je, da ima nad 4 milijarde dolga izven države in da torej roma vsako leto do 160 milijonov preko meje.

Generalni protigovornik dr. Herold razpravlja zgodovino češkega vprašanja; 36 let so razne vlade poskušale, da bi Čehe zatrle, a ni se posrečilo. Govornik odločno ugovarja, da bi bili češki poslanci sklenili kake dogovore z vlado. Mladochihi so sicer malo utihnili, toda ostali še vedno v opoziciji proti vladi; razmere se bodo zjasnile še le v novi zbornici. Kar se tiče češkega vprašanja, se mora rešiti, če tudi proti volji Nemcev. Nove volitve bodo ustvarile še močnejšo češko stranko, ki bode branila svoje pravice.

Konečno sta še govorila glavni pro-govornik vitez Milevski in poročevalec Szczepanowski, na kar se je z veliko večino sklenil prehod v podrobno debato. Za prehod so glasovali levičarji, Poljaki, centrum, katoliška ljudska stranka, liberalni centrum in Jugoslovani.

Na to se je debata prekinila.

Prihodnja seja jutri.

Politični pregled.

V Ljubljani, 11. decembra.

Nemški moravski liberalci so se zbrali minuli torek konečno vendarle k posvetovanju, katero so že jedenkrat odpovedali. Na tem zaupnem shodu sta govorila poslanca dr. Promber in Fux. Zborovalci so se soglasno izrekli za to, da ostanejo njihovi zastopniki še nadalje v stari levici. Konečno se je omenjalo tudi naravnostnih in tajnih volitev ter so sklenili delovati na to, da se uvedo tudi za deželni zbor moravski. Poslanca dr. Gross in dr.

LISTEK

† Ivan Navratil.

Dne 28. novembra je zatisnil na Dunaju v smrtno spanje trudne oči Ivan Navratil. Drug za drugim legajo v črni grob naši preporoditelji. Bleiweis, Cigale, Jeran, Potočnik in malo ne vsi drugi, ki so v novejši dobi prvi gladili slovenska pota, počivajo že pod rušo. Sedaj se jim je pridružil še Navratil. Kmalu ne bo nikogar več izmej njihove krepke, naukušene, zdrave vrste!

Žal, da jih ne pokopavamo samo, no, jih — pozabljam! Vzori, ki so jih vneli, čisto nesebično prepričanje za sveto stvar ni več delež mlademu rodu. A pred vsem se ta odtujaže zvezdi - vodnici vsega mišljenja in delovanja naših dedov - prvakov, krščanski veri.

Težko nam je vselej, kadar moramo javljati razpad kakega stebra iz naše prve, jasne dobe, dvakrat težko vsled omenjene, žalostne resnice. Tudi, ko Navratilu pišemo skromen spominek, se spominjamo, da se trga vedno bolj lepa vez, ki je spajevala našo dobo s prejšnjo in ki je vezala vse Slovence v lepo jedinstvo, — če ni že do dobra raztrgana.

Dne 5. marca 1825 se je rodil Ivan Navratil v Metliki, po pradedu češke rodbine. Sole je izvršil

nekaj doma, nekaj v Novem Mestu in nekaj v Ljubljani, kjer je bil tudi kratek čas v bogoslovju. Leta 1851 je postal oficijal pri najvišjem sodišču na Dunaju in kot višjega uradnika ondu ga je zalotila smrt.

Slovstveno delovanje je pričel leta 1846 v „Novicah“. Leta 1848 je jel izdajati prvi slovenski leposloven list „Vedež“, ki je zavoljo prepričlega števila naročnikov s tretjim tečajem prenehal. Navratil je s svojim listom, ki je bil namenjen vzlasti mladini, postal nekako oče slovenskemu leposlovju.

Ljubke povestice in mični opisi, v katerih se je v „Vedežu“ mojstersko izkazal, so kazale, da je njihov pisatelj slovniško izobražen in po značaju plemenit mož. Dvojni namen svojemu listu izraža že v prvi številki: vzgajati mladino v poštenem duhu in jo učiti pravilne slovenščine. Blagi rajnik, ki je v svoji rajski Belokrajini že v prvi mladosti poslušal zvonke glase čistega jezika, je imel za jetikovno lepoto celo življenje globoko skrb. Sam pri sebi je pa tudi skušal, da tuja nemška omika po šolah mladini jemlje vse veselje do domače besede. Leta 1846 je v svojem prvem dopisu „Novicam“ zapisal med drugimi tudi te-le značilne besede:

„Z besedami vam dopovedati ne morem, kako visoko vas častim... Ve ste me z radostjo do maternega je-

zika, katerega sem v svoji nevednosti zaničeval, napolnile; ve ste me prepričale, da slovenski jezik v besedah tako reven ni, kakor sem jaz mislil.“

Ljubezen do milega slovenskega jezika in do domovine je vodila Navratila celo življenje. Ilirska ideja, v kateri je po mnenju najodličnejših tedanjih mož videl najtrdnější temelj zdravemu kulturnemu razvoju slovenskega naroda, je imela v njem vnetega zagovornika.

Sploh opažamo pri naših razboritih prvobuditeljih jasno in široko obzorje. Uprav to jih je varovalo malenkostnega, omejenega naziranja in jim je dajalo bodrila za požrtvovalno, vsestransko delovanje. Ze v Vodnikovih „Novicah“ opažamo odkritosrčno obsežnost narodnih vzorov, ki se je po ilirskem gibanju še bolj okrepila. Sedaj propada. Tuj duh se je vselil v naše javno življenje in je zaplodil grde zmote nemške in sploh novodobne kulture na naša tla. Pričelo se je slovenskemu narodu tuje, liberalno ali recimo naravnost: materijalistično strankarstvo in zato se sedaj košati bornirano politično pustolovstvo in nevrastenična opolzlost v politiki in leposlovju. Materijalizem je pokončal zdravi, čili idealizem, ki nas je vzbudil iz spanja in ki je slavil prejšnje čase tako veličastno zmogoslavje.

Vzorov polno dušo Navratilovo izpoznavamo v

